

בשבילה נבוא העולם

מטרת הפעולה

החניכים יכירו בתורה הן כעולם ערכי ועקרוני והן כפרטי מעשים ומצוות.

מבנה הפעולה

א. פתיחה - "הסתכל באורייתא וברא עלמא"

ב. הכרה כי עיקר התורה הוא הדרכות אלוקיות, שהמצות הן הדרך לממש אותן

ג. הבנת האמרה "הסתכל באורייתא וברא עלמא"

ד. המחשת הצורך הן בפרטים והן ברוח

מהלך הפעולה

*הערה למדריך: פעולה זו ארוכה ומורכבת ממספר שלבים מחשבתיים עמוקים. מומלץ לקרוא את כל המהלך ולבחור מה מתאים לרמת החניכים. ניתן גם לפצל את הפעולה לשתי פעולות. ב"הצלחה!

א. פתיחה

- חניכים קטנים: כדאי לדלג על שלב זה, או לערוך סקר קצר – מי מכיר את המשפט "הסתכל באורייתא וברא עלמא"
- חניכים גדולים: פורסים שלט גדול על הרצפה - "הסתכל בתורה וברא עולם"

נשאל את החניכים:

- מה הכוונה של אמרה זו?
- מהי התורה שהקב"ה הסתכל עליה? פרטי המצוות?
- האם הדינים וההלכות היו קיימים לפני העולם? גם כשלא היתה טכנולוגיה ולא היו בני אדם?

(מטרת שלב זה היא להפגיש את החניכים עם האמרה ולעורר אותם לחשוב על משמעותה, לכן אין לסכם את הדיון אלא לפתוח את השאלות, להדגיש את אי הבהירות ולהשאיר את החניכים סקרנים להמשך.)

ב. הכרה כי עיקר התורה הוא הדרכות אלוקיות

כל חניך מקבל כרטיסיה (נספח 1). הכרטיסיות כוללות דוגמאות של פרטי מצוות (נטילת ידיים, תפילה, שבת, כיבוד הורים, לשון הרע, בשר וחלב, הלכות בית הכסא, תפילין, מזוזה, צניעות, עבד עברי, שמיטה, ציצית, מעשרות, קורבנות) ודוגמאות של הדרכות כלליות (והייתם קדושים, ועשיתם הטוב והישר, ובחרת

בחיים, בריאת העולם, ואתם הדבקים הב' אלוקיכם, מה ה' שואל מעמך? כי אם לירא אותו, סיפורי אבות, ואהבת את ה' אלוקיך, אחדות הבורא, שיוייתי ה' לנגדי תמיד).

על החניכים להתחלק לשתי קבוצות מבלי לדבר אחד עם השני. לאחר החלוקה על כל קבוצה לבחור יחד שם שישקף את תוכן הכרטיסיות שלהם.

סביר להניח שלקבוצה הראשונה יקראו "מצוות", ולקבוצה השניה יהיה יותר קשה לנסח את המכנה המשותף.

דיון - האם התכנים בקבוצה השניה הם גם מצוות? מה ההבדל בין שתי הקבוצות?

מניחים את הכרטיסיות כשהן מחולקות לשתי הקבוצות על הרצפה במרכז החדר.

כל חניך מקבל שני עיגולי בריסטול. על אחד כתוב "התורה" ועל השניה "היום שלי". ובנוסף "משולשים" בגדלים שונים ובשני צבעים, צבע אחד מייצג את פרטי המצוות והצבע השני - הדרכות כלליות. (נספח 2)

מבקשים מהחניכים למלא כל עיגול (של "התורה" ושל "היום שלי") במשולשים שלפניו לפי השאלות הבאות: (במידה והפעולה נערכת בשבת- נבצע את הדיון הנ"ל בעל פה)

1. כמה אחוז מהתורה תופסת קבוצת המצוות וכמה קבוצת ההדרכות?

2. כמה אחוז מהיום שלך תופסת כל קבוצה?

מבקשים מהחניכים לספר לקבוצה כיצד הם מילאו את העיגולים.

נסביר: התבוננות בתנ"ך מספקת תשובות ברורות. פרטי המצוות מהוות אחוז קטן מאוד של התנ"ך השלם. רוב התנ"ך מכיל סיפורי האבות, הנחיות כלליות ודברים נוספים.

לימוד- רש"י בראשית א', א' (רש"י הראשון לתורה)

"בראשית - אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצווה ראשונה שנצטוו ישראל ומה טעם פתח בבראשית? משום כוח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו"

• מה מלמדנו רש"י זה? האם תפקידה העיקרי של התורה היא מתן הנחיות מעשיות, כלומר מצוות?

סיכום שלב זה:

עיקר התורה הוא ההדרכות האלוטיות ולא דווקא ספר מצוות. הקב"ה כלל הרבה יותר מפרטי מצוות על מנת ללמד אותנו עקרונות רוחניים, והדרכות חיים. "התוספות" האלה הן ליבה של התורה, ובלב הקב"ה חפץ. ההנחיות האלה הן פנימיות התורה. יתכן שאנו מרגישים שבחיי היום יום אנו עסוקים בעיקר בפרטי המצוות, חשוב לדעת שאותם פרטים מהווים אחוז קטן מהתורה ואינם מנותקים מההדרכות האלוטיות. המצוות הן הפרטים הקטנים של אותן הדרכות כלליות.

- ניתן בנוסף/ כחלופה לשלבים בחלק זה של הפעולה לשחק במסלול מכשולים: חניך אחד עם עיניים עצומות והשני מוביל אותו -בלי התורה אנחנו כמו אדם שלא מסוגל לראות, והתורה היא זו שמכוונת אותנו למקום הטוב ביותר בדרך הנכונה- דואגת לשמור עלינו וכו'.

ג. הבנת האמרה "הסתכל בתורה וברא עלמא"

משחקים את משחק הגדרות: מחלקים למספר חניכים ציורים של מכשירים (נספח 3) על כל חניך לתאר לשאר הקבוצה את המכשיר שיש לו מבלי לומר את שם המכשיר.

לחניכים קטנים: כל גילוי נכון מזכה את החניכים בחלק מפאזל. הרכבת הפאזל יוצר את האמרה "הסתכל בתורה וברא עולם"

מקיימים דיון:

- מה החניכים בחרו להדגיש כשהם רצו לתאר כל מכשיר?
- איזה תכונות נכללו בהסבר ואיזה נשמטו ממנו?

אנחנו מדגישים בד"כ את המטרה של המכשיר, השימוש שלו, ולא את הוראות ההפעלה. לדוגמא פלאפון- נועד ליצור תקשורת בין בני אדם, ולא - צריך להטעין אותו כל ערב, יש ללחוץ על כפתור ירוק SEND.

ברור לנו שהמכשיר נועד בשביל למלא תפקיד מסוים. הוראות ההפעלה אינן המוקד המרכזי, הן נוצרו אח"כ כדי שנוכל להשתמש טוב במכשיר ולהנות ממנו. קודם היתה המטרה של המכשיר, הצורך שהוא בא למלא, אח"כ הומצא המכשיר שיתן מענה לצורך הזה, ולפי התוצר נקבעו הוראות ההפעלה.

בשלב הקודם ראינו שני חלקים של תורה, איזו תורה רצה הקב"ה להוציא לפועל?

האימרה "הקב"ה הסתכל בתורה וברא עולם" אינה מדברת על פרטי המצוות שבתורה. הקב"ה ברא את העולם מתוך "הסתכלות" בעקרונות הרוחניים שהם פנימיות התורה. מטרת העולם היא להוציא לפועל את התורה הזו. כדי לעשות זאת יש "הוראות הפעלה" שהם פרטי המצוות, אבל הם יונקים ומכוונים לעקרונות ולהדרכות הערכיות שצריכים לבוא לידי ביטוי. מטרת המצוות אינה לעזור לנו "להסתדר" עם העולם, כמו שמטרת הוראות הפעלה של מכונת הכביסה לא מיועדות לעזור לנו להסתדר עם המכונה שנתקענו איתה. מטרת ההוראות הן לאפשר למכונה לבצע את תפקידה ולנקות את הבגדים. כך גם מטרת פרטי המצוות היא לכוון את העולם למלא את תפקידו ולהוציא מהכח לפועל את העקרונות הרוחניים והאמיתות שהיו כאן עוד לפני העולם.

אמנם יש הבדל. מכשירים מומצאים ומפותחים בעולמנו בעקבות זיהוי צורך. וודאי שלקב"ה אין צרכים ורצונות במובן המקובל אצלנו. זו האנשה אך זו השפה המובנת לנו: היו עקרונות רוחניים והקב"ה "רצה"

להביא אותם לידי ביטוי, אז הוא הקים עולם שבו העקרונות האלו יוכלו להתממש, ונתן לנו הנחיות מפורטות (מצוות) כדי שנבטא את העקרונות באופן הנכון, נוביל את העולם לקיום תפקידו.

הקב"ה רצה לממש את פנימיות התורה, את ליבה של התורה, את ההדרכות האלוקיות שהוא טמן בתורה ולכן הוא ברא את העולם. החיים שלנו פה בעולם נועדו לממש את אותן הדרכות אלוקיות. ה' לא ברא עולם ע"מ לספק לנו מקום לגור, הרי לפני שברא את העולם, אנחנו לא היינו קיימים ולא היינו צריכים מקום לגור. אלא הקב"ה רצה להוציא לפעל את תורתו והדרך שהוא בחר הייתה בריאת העולם. הקב"ה הסתכל בתורה ועפ"י העקרונות שבה ברא עולם שיבטא אותן. המטרה של העולם היא מימוש התורה הפנימית.

- כל מכשיר בא עם הוראות הפעלה- מה מטרתן?

הוראות ההפעלה נועדו לתת לנו הדרכה כיצד להשתמש במכשיר בצורה הנכונה.

- אם התורה היא המטרה של העולם, מה לדעתכם הוראות ההפעלה שלו?

המצוות! החלק השני של התורה. המצוות נועדו לכך שנחיה בעולם בצורה הנכונה. ברגע שלא מקיימים את המצוות העולם נפגע, כפי שמבינים מהפסוק: "לולא תורתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתו" אם לא נלך לפי התורה ונקיים את הפרטים שמוציאים מהכח לפועל את העקרונות, לא יהיה טעם והצדקה לקיום השמים והארץ.

ד. סיכום- המחשת הבעייתיות והכנה לפעולה הבאה.

סיפורי מקרה

מציגים לחניכים את הסיפורים (נספח 4) בכל דרך יצירתית- סיפור, הצגה, משחק תפקידים של חניכים וכו'.

- דיון על מה חסר בכל סיטואציה.

מסבירים להם כי ברמה הפשוטה, כאשר אנו מכינים אוכל מהיר – אנו מוותרים, בדרך כלל, על אוכל בריא ומזין. כאשר אנו שולחים sms לחברים, אנו מרגישים אולי שככה יש לנו אפשרות לשמור על קשר יותר רציף ועם יותר אנשים, אך בפועל אנו מוותרים על חברות עמוקה ועל מפגש פנים אל פנים עם החברים שלנו. כאשר אנו מדברים בטלפון אלחוטי, אנו פנויים להסתובב בבית ולעשות דברים אחרים בזמן שיחת הטלפון, אך אנו גם סופגים הרבה יותר קרינה. ברמה עמוקה יותר, אנו מתרגלים לקצב חיים שבו אנו אולי מספיקים יותר מבעבר אך מוותרים על דברים חשובים אחרים. כלומר, אנשים יכולים לעבוד בחברה שבה מתקשרים עם כל העולם באופן מיידי – לשלוח מיילים, להעביר חומר בפקס ולקבל עדכונים בסלולרי, אבל כתוצאה מכך אנשים נמצאים פחות עם המשפחה שלהם וגם כשהם נמצאים עם משפחתם, הם ממשיכים להתעדכן

ולעבוד ויכולים להיות לגמרי עסוקים בעבודתם. מה שנוצר הוא שאנחנו מקבלים תחושה של "הנה, אני בעניינים, דיברתי אתו, אני יודע מה קורה וכו'", אבל למעשה, רמת ההיכרות שלי עם כל דבר, עם כל אחד הפכה להיות מאוד שטחית. אני כביכול מספיק הכול, באמצעות חידושי הטכנולוגיה יש לי יכולת לעשות הרבה יותר דברים מבעבר, אבל בעצם את אף אחד מהדברים הללו אני לא עושה טוב.

דיון סביב המקרים-

- מה חסר בכל אחד מהמקרים?
- באיזה סיפורים הרגש תופס מקום מרכזי?
- באילו מקרים יש מעשים בלי "נשמה"?

בשני הסיפורים הראשונים הרוח מאחורי המעשה חסרה. הבנאי לא חש הבדל בין בניין בית כנסת לשירותים ציבוריים, הוא מתייחס לחומרי הבניין, לפרטים הבסיסיים וזה הכל! הוא לא מתייחס למטרת הבניין, ולכן לא מבחין בין מטרה של חול לבין מטרה של קודש, דבר שצורם מאוד.

בדומה לבנאי, השותפים מנהלים דו קיום בצורה טובה, יש ביניהם שיתוף פעולה מלא, הכל מתקתק, יש חלוקת תפקידים ובית נקי ומסודר אבל איפה הנשמה??? אפילו חיוך הם לא זורקים אחד לשני!

לעומתם, שני המקרים האחרונים מדגישים את העדר התייחסות לפרטים.

האוהב, מצהיר באהבתו ללא הרף אבל חוץ מזה הוא לא עושה שום מעשה על מנת לבטא את אהבתו. הוא לא מתחשב בדעתה, לא זוכר דברים משמעותיים לה, יורד עליה ובכלל משדר שדר מאוד לא סימפטי.

כנ"ל הגביר, אמנם הוא מאוד רגיש ומקשיב למצוקותיו של העני אך תכלס' הדאגה לא ירדה למעשה, את הצ'ק הוא לא כתב. אליהו לא פנה אליו כאוזן קשבת הוא הזדקק לעזרה המעשית, הרוח של אותו גביר לא קנתה לו אוכל במכולת!

יש חשיבות עצומה הן לפרטים והן לרוח. העיקרון הזה הוא נכון לגבי כל סיטואציה בחיים, כפי שרואים במקרים והוא נכון כפל כפליים בתורה. בשלבים הקודמים ראינו שהתורה היא המטרה של העולם, ולפיה נברא העולם, ולפיה עלינו לחיות את חיינו בעולם, חשוב לזכור שעלינו להקפיד לחיות לפי שני החלקים של התורה-

הרוח- אותן הדרכות אלוקיות שהן ליבה של התורה

הפרטים- כל אותן פרטי מצוות שהן מוציאים לפועל את ההנחיה הגדולה.

הפרטים מקבלים עומק כאשר מבינים שיש מאחוריהם הדרכה גדולה, ולכן חשוב להדגיש עקרון זה לחניכים, היות ורובינו מתקשים להתחבר דווקא לפרטי המצוות.

הנושא קצת מופשט, רצוי להמחיש לחניכים את משמעות העקרונות והפרטים:

לדוגמא - היה עקרון של חסד, הקב"ה ברא עולם ובו אנשים שיוכלו להיטיב ולעשות חסד זה עם זה. הקב"ה נתן לנו מצוות כמו צדקה, לקט, שכחה, פאה, והדרת פני זקן וכו' כדי שנצליח לבטא את עקרון החסד הטמון בבסיס בריאת העולם. כדי לקיים את פרטי המצוות עם כל הלב וכמו שצריך, אנחנו צריכים להבין מהי גישת היהדות כלפי חסד, מהו העיקרון שאמור לצאת מהכח לפועל. אחרת כל הפרטים סתם מעיקים ונראים מגבילים. אם מבינים את העקרון, אפשר לראות איך כל פרט תורם למימוש.

👉 לחניכים גדולים: לימוד

הרב קוק בפירושו עין אי"ה למסכת ברכות דף ו' פסקה נד כותב:

"יסוד עבודת ה' ע"פ התורה, הוא להשריש שכל דרכי החיים צריכים להיות הולכים על פי רצונו יתברך. ומי שחושב שעבודת ה' נשלמת בפעולות פרטיות, ומקצה להן מעיתותיו ושוב אין ה' בלבבו, הוא הורס כל בניני התורה"

הרב מסביר שמי שחושב שמספיק לעשות מעשים מסוימים, ומקדש זמן במשך היום לפעילות "דתית" הורס את בניין התורה. כל החיים צריכים להיות לפי ה' וכל הזמן צריך להיות בתודעה איך אני עושה רצונו ומתקרב אליו. איך אני מביא לידי ביטוי בקיום הפרט הקטן את העומק הרוחני שעומד בבסיס העולם. ולא "משלם את חובותי לאל" מספר פעמים ביום ובשאר הזמן מתנהג ככל האדם.

לסיכום - מכתב שאלה ותשובה שפורסם באינטרנט.

שאלה:

למה היהדות כל כך עסוקה בפרטים קטנים ובלתי רלוונטיים, כמו כמה מצה בדיוק צריך לאכול בליל הסדר, איזה כלי חלבי ואיזה בשרי, איך לקשור את שרוכי הנעליים שלי? לי זה נראה כאילו היהדות מזניחה את העיקר כשהיא נתפסת לקטנוניות.

לזה היהודים קוראים רחוניות?

כבר שלחתי לך שאלה זו לפני שבוע אך לא נענית. (אולי סוף סוף קיבלת שאלה שאין עליה תשובה!?)

תשובה:

מעולם לא טענתי שיש לי את כל התשובות. הרבה שאלות הינם מעבר להשגתי. אך האמת היא שענית לי לך ואתה קבלת את תשובתך.

כשקיבלתי את שאלתך תכף ענית לי, והעובדה שלא קיבלת את תשובתי היא התשובה לשאלתך.

ראה, השבתי לך, אך כשכתבתי את כתובת הדוא"ל שלך לא הוספתי נקודה לפני המילה com.

סברתי שתקבל את הדוא"ל גם ככה, שהרי סך הכל חסרה רק נקודה אחת קטנה.

זאת אומרת, זה לא שכתבתי שמך לא נכון או מילה מוטעית, או משהו דרסטי אחר. צריך להיות מאוד קטנוני כדי לא להבין ש - yahoo.com - I yahoocom זה אותו דבר.

האם אין זה מגוחך שלא קיבלת את תשובתי רק בשל העדר נקודה אחת קטנה ובלתי רלוונטית?

לא, זה לא מגוחך! כי הנקודה היא לא רק נקודה, היא מבטאת משהו.

לאותה נקודה הרבה יותר משמעות מאשר כמה פיקסלים במסך.

לי היא נראית בלתי רלוונטית בעליל, אך זה נובע רק מחוסר הידע שלי בדרכי האינטרנט

כל מה שאני יודע הוא שבתוספת הנקודה הדוא"ל שלי מגיע ליעדו אך בלא הנקודה הוא הולך לאיבוד ומגיע לאן שהוא.

למצוות יש עומק עצום. כל פרט מכיל עולם של משמעויות, ומרכיב את התמונה השלמה. כשמקיימים מצווה בשלמות ובדייקנות, גל רוחני נשלח מאיתנו אל היקום, עד ל"דואר הנכנס" של הקב"ה.

אם ברצונך להכיר את המשמעות של הנקודה באינטרנט, תלמד על תפעולה של הרשת.

אם ברצונך להבין את משמעות מצוות היהדות, תלמד תורה.

הרב אהרן מוס

חב"ד, אוסטרליה

נטילת ידיים

תפילה

שמירת שבת

כיבוד הורים

לשון הרע

בשר וחלב

הלכות בית

תפילין

מזוזה

הכיסא

הלכות צדקה

עבד עברי

שמיטה

ציצית

מעשרות

קורבנות

ובחרת בחיים

ועשיתם הטוב

והייתם קדושים

מה ה' שואל

ואתם הדבקים

בריאת העולם

מעמך?

בה' אלוקיכם

שיויתי ה' לנגדי

ואהבת את ה'

סיפורי אבות

תמיד

אלוקיך

אנשי קודש תהיו

והלכת בדרכיו

אחדות הבורא

לי

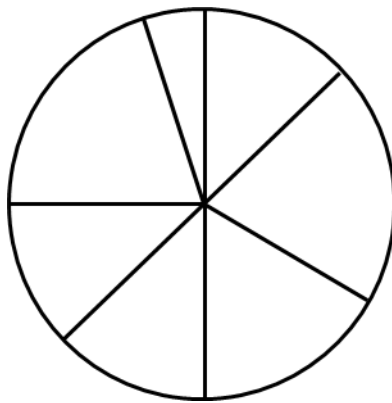

צניעות

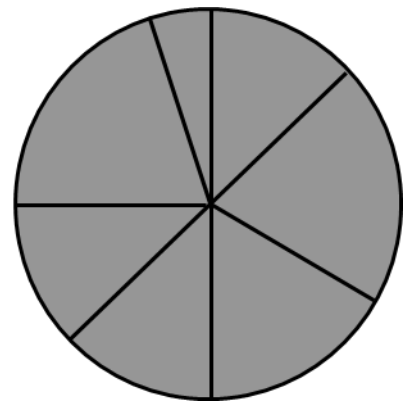
צדק צדק תרדוף

על שלושה דברים

העולם עומד

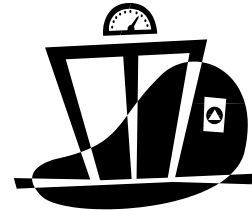
הדרכות כלליות

פרטי מצוות

נספח 3:

נספח 4:

הבנאי

יוסי הוא הבנאי. הוא סיים לא מזמן שני פרויקטים רציניים. הראשון - בניית בית כנסת שכונתי, בניין מפואר ומעוצב להפליא. השני - בניית שירותים ציבוריים בתחנה המרכזית. כאשר נשאל מהן תחושותיו כלפי הפרויקטים הנ"ל ענה בפשטות: "מבחינתי אין שום הבדל בין השניים, שניהם מבנים מאבן וסיד.

שותפים

הם מסתדרים ממש מצוין. יש ביניהם חלוקת תפקידים ברורה. אבי מכין את האוכל, שי שוטף כלים. מוציאים את הזבל שבוע, שבוע, כנ"ל תורנות שטיפה פעם בשבועיים. אין ביניהם סכסוכים או אי הבנות, הכל מתנהל על מי מנוחות שניהם מסודרים, והתפקידים ברורים ממש אין סיבה לריב. מעבר לחלוקה זו הקשר ביניהם מתבטא בהי, ביי, כאשר מגיעים ולפני שיוצאים, אהה... ולילה טוב לפני השינה. שיחות עמוקות לתוך הלילה אתם שואלים? ממש, ממש לא, גם לא פטפטו פשוט של ידידים טובים. לא, גם לא חיוך מעודד כשמדוכדכים, או התעניינות מינימלית בזמנים מיוחדים. שום דבר מעבר לתפקידים הקבועים, אבל למי אכפת? הם מסתדרים ממש מצוין!

אוהבים

הוא אומר שהוא אוהב אותה. למען האמת הוא אומר לה את זה ללא הרף, לפעמים אלפי פעמים ביום. הוא מתקשר אליה כל הזמן כדי לבדוק איפה היא, ועם מי היא מסתובבת. יש כמה חברות שהוא לא אוהב והוא לא רוצה שהיא תסתובב אתן. הוא מצפה ממנה לבוא אתו לכל מקום שהוא רוצה, הוא תמיד מחליט לאן הולכים ומתי, דעתה לא חשובה לו, והוא לא מתבייש לומר לה את זה. יש לו חוש הומור ציני, ומשום מה הוא משתעשע להתבדח על חשבונה, גם מול כל החברים שלו, למרות שהיא ממש לא מבינה מה הבדיחה. יש לו זיכרון סלקטיבי הוא רק זוכר את הדברים שקשורים ישירות אליו, הוא שוכח להתקשר להגיד בהצלחה לפני מבחנים ולקנות מתנה לכבוד היומולדת, הוא מתנצל כאשר היא מזכירה לו, פשוט יש לו זיכרון חלש... אבל באמת, אין מה לדאוג הוא מאוד אוהב אותה.

הגביר

הוא הקדיש לו שעה שלימה מזמנו, זה באמת המון הוא הרי בן אדם עסוק מאוד. יש לו נכסים רבים לנהל, ומניות אינספור בשוק ההון, הוא איש עסקים מוצלח ובאים להתייעץ אתו מכל קצוות תבל. יש לו כמובן הרבה מאוד פניות ממגייסי כספים, אך אליהו היה אופטימי, הם בכל זאת חברי ילדות... והגביר הקדיש לו שעה. הוא העניק לו את מלא ההקשבה, אליהו הרגיש שהוא משתתף בצערו, מבין את כאבו ושותף באופן אמיתי למצוקתו. אליהו פירט את כל הבעיות אחת לאחת, הגביר נאנח במקומות הנכונים והביע דאגה כנה למצב. בתום דברי אליהו, הגביר לחץ ידו בחוזקה נתן לו חיבוק דוב איחל לו בהצלחה מעומקא דליבא, ו.. הלך לדרכו.